

Wyrok z dnia 3 czerwca 1998 r.

I PKN 173/98

Nieskuteczny jest zarzut kasacji naruszenia prawa materialnego, jeżeli pozew został z mocy art. 199 § 1 pkt 2 KPC odrzucony ze względu na to, że sprawa między tymi samymi stronami o to samo roszczenie została już prawomocnie osądzona (art. 366 KPC).

Przewodniczący SSN: Andrzej Kijowski, Sędziowie SN: Adam Józefowicz (sprawozdawca), Walerian Sanetra.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 3 czerwca 1998 r. sprawy z powództwa Barbary K. przeciwko 1. Szkole Podstawowej [...] w D., 2. Kuratorium Oświaty w T. o ustalenie, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie z dnia 20 listopada 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Powódka Barbara K. wystąpiła w dniu 23 września 1996 r. z powództwem przeciwko Szkole Podstawowej Nr 9 w D. i Kuratorium Oświaty w T. o ustalenie, że z dniem 1 września 1994 r. stała się nauczycielem mianowanym z mocy prawa w Szkole Podstawowej Nr 9 w D. Kolejnym pozwem z dnia 18 czerwca 1997 r. powódka wniosła o ustalenie, że po zakończonym urlopie wychowawczym od września 1991 r. przysługiwało jej prawo do zatrudnienia w tej Szkole Podstawowej. Zarządzeniem z dnia 30 czerwca 1997 r. połączono powyższe sprawy do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Dębicy wyrokiem z dnia 18 września 1997 r. [...] odrzucił pozew w części obejmującej żądanie ustalenia, że po ukończonym urlopie wychowawczym od września 1991 r. przysługiwało powódce prawo do zatrudnienia w świetlicy Szkoły Podstawowej Nr 9 w D. zgodnie z posiadaną umową o pracę, a w

pozostalej części oddalił powództwo i zniósł koszty procesu między stronami. Sąd ustalił, że powódka zgodnie z umową o pracę na czas nie określony rozpoczęła pracę w Szkole Podstawowej Nr 9 w D. od dnia 8 września 1987 r., jako wychowawca w świetlicy. Od 29 lipca 1988 r. do 31 sierpnia 1991 r. przebywała na urlopie macierzyńskim, a potem wychowawczym.

W piśmie z dnia 21 sierpnia 1991 r. Kuratorium Oświaty i Wychowania w T., Delegatury Zamiejscowej w D. zaproponowano powódce pracę na stanowisku równorzędnym z poprzednio zajmowanym w Szkole Podstawowej Nr 2 w D. Powódka przyjęła nowe warunki do czasu rozstrzygnięcia sprawy jej powrotu do Szkoły Podstawowej Nr 9 w D. i mianowania z urzędu. W uzasadnieniu wyroku Sąd podał, że w Sądzie Rejonowym w Dębicy toczyło się już postępowanie z powództwa Barbary K. [...] o ustalenie, że weszła w stosunek mianowania z mocy prawa oraz o ustalenie, że przysługuje jej prawo zatrudnienia na równorzędnym stanowisku jak poprzednio w Szkole Podstawowej Nr 9. Postępowanie to zakończyło się wyrokiem oddalającym powództwo w dniu 13 kwietnia 1992 r. Dnia 15 czerwca 1994 r. powódka otrzymała mianowanie z mocy prawa w Szkole Podstawowej Nr 2 w D., a 1 września 1994 r. zgłosiła się do pracy w Szkole Podstawowej Nr 9, ale nie została dopuszczona do jej wykonywania. Nie kontynuowała pracy w Szkole Podstawowej Nr 2, za co ukarano ją w trybie dyscyplinarnym karą zwolnienia z pracy. Orzeczenie to zostało utrzymane w mocy decyzją z 14 marca 1995 r. Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Ministrze Edukacji Narodowej. Pismem z dnia 4 kwietnia 1995 r. dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 2 poinformował powódkę, że w dniu 30 marca 1995 r. wygasł z nią stosunek pracy na stanowisku wychowawcy w świetlicy Szkoły Podstawowej Nr 2 w D. w związku z prawomocnym ukaraniem w trybie dyscyplinarnym karą zwolnienia z pracy.

W dniu 10 kwietnia 1995 r. powódka powtórnie wniosła do Sądu Pracy w Dębicy powództwo o ustalenie bezzasadności przeniesienia jej do Szkoły Podstawowej Nr 2 w D. po ukończonym urlopie wychowawczym we wrześniu 1991 r., pomimo trwania umowy o pracę na czas nie określony w Szkole Podstawowej Nr 9 oraz ustalenie, że ta Szkoła jest nadal zakładem pracy powódki na podstawie umowy o pracę z dnia 7 września 1987 r. Sąd Rejonowy w Dębicy wyrokiem z 30 listopada 1995 r. [...] odrzucił pozew w części obejmującej żądanie ustalenia zasadności przeniesienia powódki do Szkoły Podstawowej Nr 2 w D. po urlopie wychowawczym, a w pozostałej części oddalił powództwo. Rozstrzygnięcie to pozostało w mocy na skutek wyroku

Sądu Wojewódzkiego w Krakowie z 5 września 1996 r. i wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1997 r. [...].

Wobec bezsporności stanu faktycznego sprawy Sąd Rejonowy uznał, iż żądanie pozwu o ustalenie, że po urlopie wychowawczym powódce przysługiwało prawo do zatrudnienia w Szkole Podstawowej Nr 9, pomimo iż inaczej zostało sformułowane, było przedmiotem prawomocnego rozstrzygnięcia w sprawach [...] i podlega odrzuceniu. W pozostałym zakresie Sąd Rejonowy stwierdził, że przez różnego rodzaju czynności konkludentne i oświadczenia stron doszło do zawarcia umowy, w której nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy między powódką a Szkołą Podstawową Nr 9 i nawiązanie stosunku pracy między powódką a Szkołą Podstawową Nr 2 w D. W Szkole tej uzyskała akt mianowania z mocy prawa w dniu 15 czerwca 1994 r. Powódka będąc nauczycielem mianowanym nie może domagać się stwierdzenia, że uzyskała drugi akt mianowania w dacie 1 września 1994 r. W dniu 1 września 1994 r. powódka nie była już pracownikiem Szkoły Podstawowej Nr 9, lecz była pracownikiem Szkoły Podstawowej Nr 2 w D.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie po rozpoznaniu apelacji powódki, wyrokiem z dnia 20 listopada 1997 r. [...] oddalił apelację. Badając zarzut naruszenia art. 199 § 1 pkt 2 KPC w związku z odrzuceniem pozwu, Sąd drugiej instancji stwierdził, że w niniejszej sprawie i w sprawie poprzedniej [...] podstawę rozstrzygnięcia stanowił ten sam stan faktyczny, a żądanie zmierzało do tego samego celu, tj. badania zasadności przeniesienia powódki po zakończonym urlopie wychowawczym do Szkoły Nr 2, pomimo, że umowa o pracę zawarta była ze Szkołą Nr 9. We wszystkich sprawach powódka zarzucała naruszenie § 17 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981 r. o urlopach wychowawczych (jednolity tekst: Dz. U. z 1990 r. Nr 76, poz. 454 ze zm.). W sprawie tożsamości roszczeń powódki wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 stycznia 1997 r., I PKN 54/96, oddalając kasację powódki od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Krakowie z dnia 5 września 1996 r. Pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku oddalającego kasację jest aktualny w niniejszej sprawie.

Zdaniem Sądu Wojewódzkiego trafnie Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo o ustalenie, że powódka stała się z dniem 1 września 1994 r. nauczycielem mianowanym z mocy prawa w Szkole Podstawowej Nr 9. Nie jest rzeczą Sądu w niniejszym procesie dokonywanie oceny czy akt mianowania z mocy prawa w Szkole Podstawowej Nr 2 na dzień 15 czerwca 1994 r. był prawnie skuteczny, gdyż żądanie

dotyczy ustalenia, że powódka stała się z mocy prawa nauczycielem mianowanym z dniem 1 września 1994 r. w Szkole Podstawowej Nr 9. Zarzut powódki naruszenia art. 11 KP może być postawiony Szkole Podstawowej Nr 2, nie będącej stroną w niniejszym procesie. Dlatego należy uznać ten zarzut za bezzasadny.

Sąd Wojewódzki uznał, że trafnie Sąd pierwszej instancji przyjął, iż brak jest podstaw do ustalenia uzyskania przez powódkę z mocy prawa mianowania z dniem 1 września 1994 r. w Szkole Nr 9, gdyż nie spełniła przesłanek z art. 10 ust. 2 pkt 7 Karty Nauczyciela. Nie wykonywała bowiem bezpośrednio przed mianowaniem nieprzerwanie co najmniej przez trzy lata pracy w pozwanej Szkole Nr 9. Ustalenia zawarte w sprawie [...] wskazują, że powódka była w spornym okresie nauczycielem Szkoły Podstawowej Nr 2, a nie Szkoły Podstawowej Nr 9 w D.

Od powyższego wyroku Sądu Wojewódzkiego powódka wniosła kasację, zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 3 i art. 11 KP, § 17 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981 r. w sprawie urlopów wychowawczych, art. 10 ust. 2 pkt 7 Karty Nauczyciela, art. 77, 78 i 5 KC. Ponadto powódka zarzuciła naruszenie art. 199 § 1 pkt 2 KPC przez błędną jego interpretację, co miało istotny wpływ na wynik sprawy.

Skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie w całości roszczenia oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Dębicy z dnia 18 września 1997 r. oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji z uwzględnieniem kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie może być uwzględniona, gdyż jej zarzuty są bezzasadne. Powódka Barbara K. wystąpiła po raz trzeci do Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Dębicy z powództwem opartym na tej samej podstawie faktycznej, przeciwko tym samym pozwany - Szkole Podstawowej Nr 9 w D. i Kuratorium Oświaty w T. z częściowo zmodyfikowanymi żądaniami, które zmierzały do osiągnięcia tego samego celu i były w istocie z niewielkimi różnicami tożsame przedmiotowo.

Dla zbadania w postępowaniu kasacyjnym, czy zarzut naruszenia art. 199 § 1 pkt 2 KPC jest zasadny, niezbędna jest analiza porównawcza żądań powódki w kolejno wniesionych sprawach.

W sprawie [...] powódka domagała się ustalenia, że po zakończeniu urlopu wychowawczego przysługiwało jej od września 1991 r. prawo zatrudnienia na równorzędnym stanowisku w świetlicy w Szkole Podstawowej Nr 9 w D. oraz ustalenia, że z dniem 1 października 1988 r. stała się nauczycielem mianowanym z mocy prawa w Szkole Podstawowej Nr 9 w D. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Dębicy wyrokiem z dnia 13 kwietnia 1992 r. oddalił powództwo, a Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 30 czerwca 1992 r. [...] oddalił rewizję powódki. Sprawa ta została prawomocnie zakończona.

W sprawie [...], po sprecyzowaniu żądania pozwu na rozprawie powódka wniosła o ustalenie zasadności przeniesienia jej we wrześniu 1991 r. po urlopie wychowawczym do Szkoły Podstawowej Nr 2 w D. oraz ustalenia, że Szkoła Podstawowa Nr 9 w D. była i jest zakładem pracy powódki. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Dębicy wyrokiem z dnia 30 listopada 1995 r. odrzucił pozew w części obejmującej żądanie ustalenia zasadności przeniesienia powódki do Szkoły Nr 2 w D. po urlopie wychowawczym i oddalił powództwo w pozostałej części, dotyczącej ustalenia, że Szkoła Podstawowa Nr 9 jest nadal zakładem powódki z mocy umowy z dnia 7 września 1987 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 5 września 1996 r. [...] oddalił rewizję powódki. Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 7 stycznia 1997 r., I PKN 54/96, oddalił kasację powódki. Sąd Najwyższy stwierdził, że w obu powyższych sprawach istniała tożsamość podmiotowa. Ponadto stwierdził, że w odniesieniu do obu zgłoszonych żądań „podstawę rozstrzygnięcia stanowił ten sam stan faktyczny, a różnice w sformułowaniu roszczeń mają charakter jedynie językowy, gdyż w istocie zmierzały one do tego samego celu. Było nim zakwestionowanie przez powódkę przeniesienia jej do Szkoły Podstawowej Nr 2 w Dębicy i ocena tej czynności. Należy zatem uznać, że w obu przypadkach przedmiotem rozstrzygnięcia było to samo roszczenie”, co doprowadziło do zasadnego odrzucenia pozwu.

W kolejnym, trzecim powództwie, będącym przedmiotem postępowania kasacyjnego w niniejszej sprawie, Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Dębicy wyrokiem z dnia 18 września 1997 r. [...] odrzucił pozew „w części obejmującej żądanie ustalenia, że po ukończonym urlopie wychowawczym od września 1991 r. przysługiwało powódce

prawo do zatrudnienia na świetlicy Szkoły Podstawowej Nr 9 w D. zgodnie z posiadaną umową o pracę”. W pozostałej, to jest o ustalenie, że z dniem 1 września 1994 r. powódka stała się nauczycielem mianowanym z mocy prawa w Szkole Podstawowej Nr 9 w D. oddalił powództwo Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie zaskarżonym wyrokiem z dnia 20 listopada 1997 r. [...] oddalił apelację.

Z powyższego zestawienia orzeczeń sądowych wynika, że zgłoszone w niniejszej sprawie żądanie powódki o ustalenie, iż po zakończonym urlopie wychowawczym od września 1991 r. przysługiwało jej prawo do zatrudnienia w Szkole Podstawowej Nr 9 w D. jest identyczne przedmiotowo i podmiotowo z żądaniem zgłoszonym w sprawie [...], które zostało prawomocnie oddalone. Zgodnie z art. 365 § 1 KPC orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, które je wydał, lecz również inne sądy. Zaistniała zatem negatywna przesłanka procesowa w postaci powagi rzeczy osądzonej, co zgodnie z art. 199 § 1 pkt 2 KPC uzasadnia odrzucenie pozwu. Sąd Wojewódzki zasadnie więc zaskarżonym wyrokiem oddalił w tym przedmiocie apelację. Zarzut kasacji naruszenia art. 199 § 1 pkt 2 KPC jest również bezzasadny. Jeżeli pozew w części dotyczącej, jednego z żądań, został z mocy art. 199 § 1 pkt 2 KPC w wyroku odrzucony ze względu na to, że sprawa w tym przedmiocie między tymi samymi stronami została już prawomocnie osądzona i wyrok w poprzedniej sprawie korzysta z powagi rzeczy osądzonej (art. 365 § 1 KPC), a następnie apelacja od zaskarżonego drugiego wyroku została oddalona, to poza zarzutem kasacji naruszenia przepisów postępowania (art. 199 § 1 pkt 2 KPC), zarzut naruszenia prawa materialnego postawiony w kasacji zaskarżonemu wyrokowi w całości „oddalającemu apelację również w części odrzucającej pozew, nie podlega rozpoznaniu w odniesieniu do tej części wyroku”. Powoduje to ten skutek w niniejszej sprawie, że zarzut naruszenia prawa materialnego ogólnikowo postawiony w kasacji zaskarżonemu w całości wyrokowi, nie może być rozpatrywany w odniesieniu do tego żądania, które zostało już prawomocnie osądzona, a powtórne żądanie - odrzucone. Pozostające w związku z rozstrzygniętym wcześniej, a następnie odrzuconym żądaniem ustalenia, że po urlopie wychowawczym od września 1991 r. przysługiwało powódce zatrudnienie w Szkole Podstawowej Nr 9 w D., zarzuty kasacji naruszenia art. 3 KP i § 17 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981 r. w sprawie urlopów wychowawczych (jednolity tekst: Dz. U. z 1990 r. Nr 76, poz. 454 ze zm.),

nie mogą być skutecznie postawione i rozpatrzone z uwagi na wyżej wykazaną istniejącą w tym przedmiocie powagę rzeczy osądzonej.

Z przytoczonego stanu sprawy wynika, że drugie żądanie powódki ustalenia, że stała się z mocy prawa nauczycielem mianowanym w Szkole Podstawowej Nr 9 w D. było już merytorycznie rozpatrywane i zostało oddalone. Jednakże w odniesieniu do tego żądania nie istniała powaga rzeczy osądzonej, bowiem powódka żądała ustalenia innej daty mianowania. W sprawie [...] powódka domagała się ustalenia mianowania z dniem 1 października 1988 r., a w niniejszej sprawie z dniem 1 września 1994 r. Dlatego w tej części powództwo nie zostało odrzucone, lecz wyrokiem Sądu pierwszej instancji oddalone, a apelacja powódki została oddalona przez Sąd drugiej instancji. Z motywów zaskarżonego kasacją wyroku wynika, że Sąd Wojewódzki uznał, iż Sąd pierwszej instancji trafnie oddalił to żądanie, gdyż powódka wcześniej, bo z dniem 15 czerwca 1994 r., uzyskała potwierdzenie, iż stała się nauczycielem mianowanym z mocy prawa w Szkole Podstawowej Nr 2 w D., w której zgodziła się podjąć pracę do czasu rozstrzygnięcia sprawy powrotu do pracy w Szkole Podstawowej Nr 9 w D. (pismo powódki z dnia 3 września 1991 r.). Powódce zaproponowano pracę w Szkole Podstawowej Nr 2 z powodu braku etatu w Szkole Podstawowej Nr 9. Do kwestii skutków tego oświadczenia powódki ustosunkował się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 stycznia 1997 r., I PKN 54/96, stwierdzając, że „wola powódki podjęcia zatrudnienia w Szkole Nr 2 w D. została ostatecznie przejawiona w sposób na tyle wyraźny, aby uznać ją za skutecznie złożone oświadczenie woli. Powódka przecież przez ponad trzy lata wykonywała obowiązki pracownicze w Szkole Podstawowej Nr 2 w D. Doszło więc przez różnego rodzaju oświadczenia stron oraz przez tzw. fakty konkludentne do zawarcia tego rodzaju umowy, w wyniku której nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy ze Szkołą Podstawową Nr 9 i nawiązanie stosunku pracy ze Szkołą Podstawową Nr 2 w D. Wobec tego słusznie Sądy obu instancji uznały, że nie łączy powódki ze Szkołą Podstawową Nr 9 w D. stosunek pracy, co skutkowało oddaleniem powództwa w zakresie żądania ustalenia w tym przedmiocie”. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podzieliła to stanowisko i uznaje, że skoro przez fakty konkludentne nastąpiło rozwiązanie umowy o pracę z powódką w Szkole Podstawowej Nr 9 i stwierdzono pismem nawiązanie stosunku pracy ze Szkołą Podstawową Nr 2 w D., to chybiony jest zarzut kasacji naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 77 i 78 KC i art. 11 KP, wobec spełnienia dyspozycji tych przepisów. Ze względu na zarzut kasacji naruszenia art. 10 ust. 2 pkt

7 Karty Nauczyciela należy stwierdzić, że według tego przepisu nawiązanie stosunku pracy z nauczycielem przez mianowanie z mocy prawa uzależnione jest od bezpośredniego przed mianowaniem wykonywania nieprzerwanie pracy nauczyciela w okresie trzech lat od dnia zatrudnienia w określonej szkole. Powódka pracowała w Szkole Podstawowej Nr 2 od 1 września 1991 r. do 30 marca 1995 r., w której była nauczycielem mianowanym. W dniu 1 września 1994 r. powódka nie pracowała w Szkole Podstawowej Nr 9 w D. Z tego względu, bez uprzedniego zatrudnienia i wykonywania pracy bezpośrednio przed tą datą przez wymagany prawem, czas nie mogła uzyskać mianowania z mocy prawa w tej Szkole. Powódka mogłaby kontynuować stosunek pracy nauczyciela mianowanego w tej Szkole, gdyby została w niej zatrudniona w dniu 1 września 1994 r. W związku z tym Sądy orzekające w niniejszej sprawie nie mogły uwzględnić żądania powódki ustalenia, że w dniu 1 września 1994 r. stała się ona z mocy prawa nauczycielem mianowanym w Szkole Podstawowej Nr 9 w D. Zasadnie zatem Sąd drugiej instancji uznał, że powódka nie spełniła przesłanek z art. 10 ust. 2 pkt 7 Karty Nauczyciela i brak jest podstaw do uwzględnienia jej apelacji. Dlatego zarzut kasacji naruszenia tego przepisu przez Sąd drugiej instancji jest bezzasadny. Skarżąca poza sformułowaniem zarzutu naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 5 KC (niewłaściwie wskazanego zamiast art. 8 KP) nie uzasadniła swego zarzutu. Sąd Najwyższy nie dopatrywał się także potwierdzenia tego zarzutu w sprawie.

Wobec braku usprawiedliwionych postaw kasacji Sąd Najwyższy na zasadzie art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji.

N o t k a

Wskazany w uzasadnieniu **wyrok z dnia 7 stycznia 1997 r., I PKN 54/96**, został opublikowany w **OSNAPiUS 1997 r. nr 16, poz. 289**.

=====